Lausunto Helsingin Östersundomin osayleiskaavasta, ehdotusvaihe

Maakuntahallitus 26.10.2026 § 133
42/06.02.00/2022

Tiivistelmä

Helsingin Östersundomin osayleiskaavan keskeisenä tavoitteena on osoittaa uusi raideliikenteeseen perustuva yhdyskuntarakenne siten, että alueelle suunniteltavasta maankäytöstä ei aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueille. Osayleiskaavaehdotus on lainvoimaisen Östersundomin alueen maakuntakaavan periaatteiden mukainen.

Lausunnossaan Uudenmaan liitto tuo esille, että alueen maankäyttö ja mitoitus on suunniteltu kokonaisuutena raideliikenteen toimintaedellytyksiä suosivaksi ja että raideliikenteen kannalta keskeisten alueiden toteuttaminen on kytketty uuden raideliikenneyhteyden sitovaan toteuttamispäätökseen maakuntakaavan edellyttämällä tavalla.

Osayleiskaava luo edellytykset maakunnallisten ekologisten yhteyksien säilymiselle ja vahvistamiselle. Uusi rakentaminen aiheuttaisi kuitenkin paikoitellen este- ja häiriövaikutuksia maakunnalliseen ekologisen verkoston kytkeytyvyydelle, joten kaavamääräyksiä olisi tarpeen vielä täsmentää. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Helsingin kaupunki pyytää lausuntoa Östersundomin osayleiskaavan ehdotuksesta 30.10.2026 mennessä. Lausuntopyyntö on saapunut 24.9.2026. Nähtävillä ja lausunnoilla oleva aineisto on esillä osoitteessa https://kartta.hel.fi/suunnitelmat.

Asian tausta

Kaavan tavoitteet ja vaiheet
Östersundomin aluetta suunnitellaan pikaraitiotiehen perustuvana, viherverkoston ja arvokkaimmat luontoalueet huomioivana noin 30 000-40 000 asukkaan kokonaisuutena.

Pikaraitiotien linjaus kulkee pääosin Uutta Porvoontietä pitkin ja se kytkeytyy Itäkeskukseen. Uusi rakentaminen sijoittuu ensisijaisesti raideliikenteen varrelle ja olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuen. Luontoarvoiltaan tärkeimmät alueet säilyvät ja osayleiskaavassa osoitetaan kattava luonnonsuojelualueiden verkosto.

Alueen toteutuminen on sidottu raideliikennepäätökseen ja laajamittainen rakentaminen toteutuu vasta pitkällä aikavälillä. Sitä ennen edistetään olemassa olevien pientaloalueiden täydennysrakentamista, viher- ja virkistysverkoston kehittämistä sekä työpaikka-alueiden toteutumista.

Osayleiskaava on tullut vireille vuonna 2022. Osayleiskaavan luonnos oli nähtävillä ja lausunnoilla lokakuussa 2024.

Kaavatilanne
Suunnittelualueella on voimassa Helsingin maanalainen yleiskaava. Alueella on lisäksi voimassa asemakaavat Landbossa, Karhusaaressa, Östersundomin kartanon ja Knutersintien välisellä alueella, Sakarinmäen

koulun, Sakarintien ja Kraputien alueilla sekä Korsnäsissä. Suurin osa suunnittelualueesta on asemakaavoittamatonta.

Kaupunki laatii parhaillaan asemakaavan muutoksia nykyisillä pientaloalueilla sekä kaavoittaa ennestään asemakaavoittamattomia nykyisiä pientaloalueita, jotka kuuluvat kaavoitusohjelmaan. Lisärakentaminen näillä alueilla edellyttää vesihuollon kehittämistä.

Maakuntakaava
Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa (AKL 32§).

Östersundomin alueen maakuntakaavan keskeisiä suunnitteluperiaatteita ovat: uusi taajamarakenne sidotaan raideliikenteeseen ja raideyhteyden toteuttamiseen, turvataan alueen tärkeät ekologiset yhteydet Sipoonkorven ja merenrannan Natura-alueiden välillä, eikä heikennetä merkittävästi Natura-alueiden luonnonarvoja. Nämä keskeiset suunnitteluperiaatteet näkyvät paitsi kaavaratkaisussa, myös suunnittelumääräyksissä.

Suunnittelualuetta koskevat seuraavat maakuntakaavan merkinnät:

- Raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen alue
- Tiivistettävä alue
- Keskustatoimintojen alue
- Työpaikka-alue
- Merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö
- Liikenneväylän katkoviivamerkintä osoittaa ohjeellisen tai vaihtoehtoisen linjauksen (rata/tie)
- Yhdysrata
- Moottoriväylä
- Liikennetunneli (tie)
- Joukkoliikenteen vaihtopaikka
- Eritasoliittymä
- 400 kV voimajohto ja 400 kV voimajohdon ohjeellinen linjaus
- 110 kV voimajohto ja 110 kV voimajohdon ohjeellinen linjaus
- Runkovesijohto
- Yhdyskuntateknisen huollon alue
- Ylijäämämaiden loppusijoitukseen varattu alue
- Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö
- Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma
- Natura 2000 verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue
- Luonnonsuojelualue
- Virkistysalue
- Viheryhteystarve

Uudenmaan liiton aiemmat lausunnot
Uudenmaan maakuntahallitus antoi 28.2.2022 lausunnon osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Uudenmaan liitto toi esille osayleiskaavan merkityksen maakuntakaavan ja Helsingin Yleiskaava 2016 tavoitteiden toteutumiselle ja kaavan seudullisestikin merkittävät vaikutukset.

Uudenmaan maakuntahallituksen lausunnossa 11.11.2024 osayleiskaavan luonnoksesta liitto totesi osayleiskaavan toteuttavan maakuntakaavan periaatteita. Liitto kuitenkin edellytti muun muassa asukasmitoituksen riittävyyden selvittämistä, työpaikka-alueiden määräyksen ja ajoituksen

täydentämistä, kaupan seudullisuuden alarajojen esittämistä, ekologisten yhteyksien toimivuuden perustelemista ja vahvistamista, maamassojen kiertotaloutta tukevia ratkaisuja sekä ilmastovaikutusten ja tulvariskien huomioimista. Uudenmaan liiton lausunto on pääosin huomioitu kaavaehdotuksen valmistelussa.

Uudenmaan liitto antoi 8.5.2026 asiantuntijalausunnon Helsingin yleiskaavapäällikölle. Lausunnon mukaan osayleiskaavaa ei voida pitää maakuntakaavan mukaisena, mikäli siinä tukeuduttaisiin ainoastaan yleisluonteisesti joukkoliikenteeseen ilman nimenomaista raideliikenteeseen perustuvaa ratkaisua tai mikäli alueen toteuttaminen irrotettaisiin raideliikenneyhteyden sitovasta toteuttamispäätöksestä.

Ehdotus lausunnoksi

Uudenmaan liitto pitää hyvänä, että kaavaluonnoksesta annettua palautetta on huomioitu ehdotusvaiheessa, vaikutusten arviointeja on täydennetty ja kaavatyössä on jatkettu yhteistyötä viranomaisten kesken. Uudenmaan liitto pitää osayleiskaavan valmisteluprosessia kokonaisuutena erittäin onnistuneena alueen ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi ja toteaa, että osayleiskaava on valmisteltu huolella maakuntakaavan ja osayleiskaavan tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi.

Yhdyskuntarakenne
Östersundomin alueen kehittäminen tukee pääkaupunkiseudun aluerakenteen tasapainottamista idän suuntaan. Ehdotuksessa esitetään pikaraitiotiehen ja olemassa oleviin taajama-alueisiin perustuvaa yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ja kehittämistä, jossa alueelle mahdollistetaan noin 30 000–40 000 asukasta ja 4 000–6 000 työpaikkaa.

Luonnosvaiheeseen nähden (35 000–45 000 asukasta) kaavaehdotuksen kokonaismitoitus on hieman alhaisempi ja tiiviin asuntorakentamisen alueita (A1, A2) on vähemmän. Nämä muutokset selittyvät pitkälti Landbo-Ultunan ja Karhusaaren alueita koskevan maankäytön ja liikenneratkaisun muutoksella. Luonnosvaiheessa näille alueille oli osoitettu pikaraitiotien yhteystarve, jonka toteuttaminen olisi edellyttänyt suurempaa asukas- ja työpaikkamäärää. merkittävää lisäystä. Kaavaehdotuksessa pikaraitiotien yhteystarvemerkintöjä ei osoiteta ja alueet on tarkoitettu yksinomaan pientalovaltaiseen asumiseen (A4).

Yhdyskuntarakenteen kehittämisen painottuminen luonnosvaihetta rajatummalle alueelle raideyhteyden varteen selkeyttää maankäytön ja liikennejärjestelmän yhteensovittamisen tarpeita ja parantaa raideliikenteen toimintaedellytyksiä. Ratkaisu noudattaa maakuntakaavan periaatetta, jossa alueen maankäyttö on kuntakaavoituksessa suunniteltava ja mitoitettava raideliikenteen toimintaedellytyksiä suosivaksi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kuitenkin tärkeä varmistaa, että raideliikenteestä ja muusta palveluverkosta kauimpana sijaitsevat pientaloalueet (A4) kytkeytyvät toiminnallisesti uuteen yhdyskuntarakenteeseen.

Osayleiskaavan ajoitusmääräyksen mukaan keskustatoimintojen alueiden (C), asuntoalueiden A-1, A-2 ja A-3 sekä Sakarinmäen palvelujen alueen (P/KM) toteuttaminen edellyttää raideyhteyden sitovaa toteuttamispäätöstä. Ennen päätöstä voidaan täydentää olemassa olevia pientaloalueita (A-4) bussiliikenteeseen tukeutuen, toteuttaa työpaikka-alueita niiltä osin kuin toiminta ei aiheuta merkittävää työmatkaliikennettä sekä kehittää virkistys- ja retkeilyreittejä ja ekologisia yhteyksiä.

Maakuntakaavan raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen alue -merkintä ja -määräys eivät liiton tulkinnan mukaan edellytä, että kaikki alueelle suunniteltu rakentaminen tulee kytkeä uuden raideliikenneyhteyden sitovaan toteuttamispäätökseen. Maakuntakaavan mukainen ratkaisu edellyttää, että raideliikenneyhteyden suunnittelu ja alueen maankäyttö tulee kytkeä toisiinsa ja alueen toteuttaminen tulee kytkeä raideliikenneyhteyden sitovaan toteuttamispäätökseen. Uudenmaan liitto toteaa, että osayleiskaavaehdotuksen ratkaisu on tältä osin hyvin linjassa maakuntakaavan kanssa.

Liikenne
Uudenmaan liitto toteaa, että osayleiskaavaehdotuksen liikenneratkaisu vastaa maakuntakaavan ratkaisua. Liitto pitää erityisen hyvänä raskaan liikenteen ja logistiikan huomioimista kaavassa sekä joukkoliikenteen kytkemistä itäisen Helsingin joukkoliikenneverkostoon. Liikenneverkon kuormittuminen on merkittävä huomioitava asia liikenteen sujuvuuden kannalta. Liitto toivoo, että työssä varmistetaan tarvittavien liikenteen tilavaatimusten siirtyminen aluevarauksina alueen jatkosuunnitteluun.

Elinkeinot ja kauppa
Yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu Sakarinmäki keskustatoimintojen alueena (C). Määräyksen mukaan Sakarinmäen keskustatoimintojen alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.
Myös Östersundomin alue on osoitettu keskustatoimintojen alueena (C). Kaavamääräyksen mukaan alueelle saa sijoittaa merkitykseltään paikallisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Sakarinmäen pohjoispuolelle on osoitettu palvelujen alue (P/KM), ja sen kaavamääräyksessä on nyt esitetty enimmäismitoitus seudullisen vähittäiskaupan kerrosalalle (100 000 k-m2) maakuntakaavan mukaisesti. Seudullisuuden alarajat on esitetty koko aluetta koskevissa määräyksissä maakuntakaavan mukaisesti. Osayleiskaavassa esitetyt kaupan ratkaisut vastaavat maakuntakaavan periaatteita.

Kulttuuriympäristöt
Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet (RKY 2009) sekä kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Östersundomin kulttuurimaisemaan kuuluu Vanhan Porvoontien molemmin puolin levittäytyviä peltoaukeita sekä Östersundomin kartanoalue.

Kaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossaan liitto on pitänyt osayleiskaavan määräyksiä riittävinä, jotta valtakunnalliset ja maakunnalliset kulttuuriympäristön arvot tulevat huomioiduiksi. Ehdotusvaiheessa on teeman mukaista vaikutusten arviointia syvennetty, mitä liitto pitää hyvänä.

Määräykset kulttuuriympäristön ja maiseman huomioon ottamisesta ja arvojen yhteensovittamisesta ovat pysyneet luonnosvaiheeseen verrattuna pääosin muuttumattomina. Poikkeuksena on määräys rakennetusta kulttuuriympäristöstä (rky), jonka mukaan ”Aluetta koskevissa toimenpiteissä ja alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja kulttuuriympäristöarvot”. Osayleiskaavan luonnosvaiheessa määräys (rky) korosti alueen kokonaisuuden ja ominaispiirteiden huomioon ottamista sekä museoviranomaisten kuulemista toimenpiteissä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Uudenmaan liitto pyytää vielä

arvioimaan määräystä valtakunnallisesti merkittävästä rakennetusta kulttuuriympäristöstä (rky), edellä esitetty huomioiden.

Viherrakenne ja ekologiset yhteydet
Uudenmaan liitto pitää hyvänä, että luonnonarvojen ja ekologisten yhteyksien säilymiseen ja vahvistamiseen sekä hyvin saavutettaviin virkistysalueisiin on kiinnitetty osayleiskaavassa erityistä huomiota. Erityisen myönteistä on Salmenkallion ja Länsisalmen välisen yhteyden kehittämisen eteneminen. Hankkeesta on laadittu viitesuunnitelma ja hankekortti, yhteistyö Vantaan kanssa on käynnistetty ja yhteyden jatkuvuutta on turvattu maakaupoin. Lisäksi yleisillä suunnittelumääräyksillä edellytetään yhteyden parantamista ennen Östersundomin alueen laajempaa rakentamista. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että yhteyden ekologista toimivuutta myös seurataan ja tarvittaessa edelleen kehitetään kaavan toteuttamisen aikana.

Osayleiskaavaehdotuksen liiteaineistoina on ekologisen verkoston selvitys (Helsingin kaupunki 2026) sekä luontovaikutusten arviointiraportti (Ramboll 2026), joissa on käsitelty kaavaehdotuksen vaikutuksia ekologisiin verkostoihin. Vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu tulevan raidelinjan läheisyydessä kielteisiä vaikutuksia Östersundominpuron runkoyhteyteen, Salmenkallion-Länsisalmen runkoyhteyteen sekä alueelliseen yhteyteen Sakarinmäen-Korsnäsin alueella. Kielteisiä vaikutuksia voidaan raportin mukaan lieventää toteuttamalla ekologiset yhteydet riittävän leveinä, ohjaamalla ja hillitsemällä virkistyskäytön häiriövaikutusta suunnittelun keinoin ja erityisesti ehkäisemällä katkoskohtien muodostumista kehittämällä ratkaisuja väylien kanssa risteävän ekologisen yhteysalueen turvaamiseksi.

Uudenmaan liitto lausui osayleiskaavan luonnoksesta, että maakuntakaavan viheryhteystarvemerkintöjen toteutettavaan leveyteen ja laatuun vaikuttavat heikentävästi yleiskaavaluonnoksessa osoitetut, maakuntakaavan muita ratkaisuja tukevat tiiviimmän rakentamisen alueet. Sakarinmäen ja Östersundomin keskusten välille jäävä maakunnallinen ekologinen yhteys oli osoitettu yleiskaavaluonnoksessa kapeampana kuin mitä häiriövaikutuksen välttäminen edellyttäisi. Osayleiskaavaehdotuksessa kapeikon vaikutusta kyseiseen ekologiseen yhteyteen on lievennetty laajentamalla lähivirkistysaluetta, supistamalla maankäyttöalueita sekä muuttamalla raideyhteyden linjausta. Lisäksi kartanoalueen PA/s ja rky-merkinnät pyrkivät säilyttämään alueen nykyiset ominaispiirteet ja väljän rakenteen.

Yleiskaavaehdotuksen vaikutustenarviointiraportissa on tuotu esille, että kaavaehdotuksen mukaisessa tilanteessa Uuden Porvoontien läheisyydessä Östersundominpuron runkoyhteys on häiriövaikutteinen ja suojaton ympärille esitetyn maankäytön takia. Raportissa todetaan myös, että runkoyhteys on osa maakunnallista ekologista verkostoa ja se on merkityksellinen esimerkiksi suojelualueverkoston kytkeytyvyyden kannalta astinkivenä. Lisäksi ekologisen yhteyden toimivuudelle aiheutuu merkittävästi heikennystä virkistyskäytön lieveilmiöiden kautta. Ottaen huomioon arvioidut vaikutukset, Uudenmaan liitto toistaa luonnosvaiheen lausuntonsa Sakarinmäen ja Östersundomin keskusten välille jäävän ekologisen yhteyden kapeudesta. Uudenmaan liitto esittää, että ekologisen yhteyden kaavamääräystä täydennetään kyseiseen yhteyden osaan sidotulla vähimmäisleveydellä, joka ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja toteuttamista. Kyseisellä alueella maakunnallinen ekologinen yhteys tulee muodostua pääosin rakentamattomasta puustoisesta alueesta johon voi tukeutua muuta häiriövaikutuksiltaan

vähäistä aluetta, jota lajisto voi käyttää siirtymiseen ekologisen yhteyden alueella.

Östersundomin merenlahdilta itään kohti Sipoota Sakarinmäki-Korsnäs alueiden kautta kulkevan maakuntakaavan viheryhteystarpeen sijaintia ja toteutustapaa on tarkennettu osayleiskaavassa. Ekologisen yhteystarpeen merkintä kulkee yleiskaavaehdotuksessa rannan myötäisesti, josta se jatkuu pohjois-eteläsuuntaisesti Korsnäsinpuron myötäistä VL-aluetta pitkin, jatkuen itään Immersbackan suojelualueen kautta. Yhteys jatkuu myös pohjoiseen Porvoonväylän yli kaavassa osoitetun ja yhteyttä vahvistavan uuden vihersillan kautta kohti Puroniittyä. Uudenmaan liitto pyytää perustelemaan kaavaratkaisua tältä osin tarkemmin miksi yhteyttä ei ole etenkään Porvoonväylän pohjoispuolella osoitettu leveämpänä.

Maakuntakaavassa osoitettu viheryhteystarve Östersundomin merenlahdilta itään kohti Sipoota on tarkentunut osayleiskaavassa Sakarinmäen ja Korsnäsin alueen väliin. Yhteydellä on vaikutusten arviointiraportin mukaan erityistä merkitystä laajemman ekologisen verkoston rakenteellisen kytkeytyvyyden kannalta. Osayleiskaavan mahdollistaman maankäytön myötä este- ja häiriövaikutus yhteyden ympärillä lisääntyy huomattavasti. Yhteyteen kohdistuu vaikutusten arvioinnin mukaan suuria kielteisiä vaikutuksia erityisesti Uuden Porvoontien läheisyydessä ja Korsnäsinpuron ympäristössä, mutta kohtalaisesti myös muissa osissa. Yhteyden toimivuuteen ja häiriövaikutusten lieventämiseen on kiinnitettävä huomiota yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Vaikutusten arvioinnin perusteella osayleiskaavan selostukseen on täydennetty suositus ekologisten yhteyksien vähimmäisleveydestä. Ekologisen yhteyden määräystä on myös täsmennetty siten, että se ohjaa vahvemmin kehittämään yhteyksien toimivuutta niiden katkoskohdissa. Sillä lievennetään pikaraitiotien rakentamisesta ja liikennöinnistä aiheutuvia vaikutuksia Uuden Porvoontien kanssa risteäville ekologisille yhteyksille. Laajoja luonnon ydinalueita yhdistävät ekologiset runkoyhteydet on osoitettu kaavassa ekologisen yhteyden merkinnällä. Yhteyksiä tulee kaavamääräyksen mukaan kehittää luonnonolosuhteiltaan monipuolisina, puustoisina, jatkuvina ja riittävän leveinä, ja niitä tulee kehittää etenkin katkoskohdissa luonnon ominaispiirteet huomioiden. Yhteyksien tulisi säilyä mahdollisimman laajoina ja aluemaisina, jotta ne turvaavat mahdollisimman hyvin metsälajiston liikkumisedellytyksiä. Selostuksen mukaan ekologisten yhteyksien tulisi olla leveydeltään vähintään 250–300 metriä. Paikoin ne voivat olla tätä kapeampiakin, mutta katkoskohdat eivät saisi olla leveyttään pidempiä.

Uudenmaan liitto näkee lisäykset määräykseen ja selostukseen tärkeinä. Liitto tuo kuitenkin esille maakunnallisten viheryhteystarvemerkinnän periaatteet, joiden mukaan maakunnallisen ekologisen yhteyden toimivuus edellyttää yleensä vähintään 500 metrin leveyttä, jotta käytävään kohdistuvalle reunavaikutukselle (ts. erilaiset häiriöt) herkemmätkin lajit pystyvät käyttämään yhteyttä. Vielä rakentamattomilla alueilla vähimmäisleveydelle tulisi säilyttää maankäytölliset edellytykset. Olemassa olevissa taajamissa leveys voi olla tätä kapeampi, kuitenkin vähintään 300 metriä. Jos taas on mahdollista vahvistaa yhteyttä muuta kautta kuin maakuntakaavassa yleispiirteisesti merkityssä kohdassa, on kaavan aiheuttama heikentyminen korvattava mieluummin useamman yhteyden kautta.

Vesihuolto
Maakuntakaavassa on osoitettu kaksi vaihtoehtoista sijaintia jätevedenpuhdistamolle (ET). Osayleiskaavassa on osoitettu maanalainen jätevedenpuhdistamo toiselle maakuntakaavassa osoitetulle alueelle, Norrbergettiin. Lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu vedenpuhdistamon purkuyhteys jätevesitunnelin ohjeellisena linjauksena. Tämä on huomioitu Helsingin maanalaisessa yleiskaavassa, joka on voimassa osayleiskaavan kanssa yhtä aikaa. Kaavaratkaisu on vesihuollon osalta maakuntakaavan mukainen ja vastaa maakunnallista tavoitetta varautua pääkaupunkiseudun väestönkasvun aiheuttamaan vesihuollon kapasiteetin kasvattamiseen ja turvaamiseen.

Maa-aineshuolto
Kaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa Uudenmaan liitto toi esille, ettei osayleiskaavassa ole osoitettu aluetta maamassojen hallintaan, varastointiin ja käsittelyyn. Maa-aineshuoltoa koskevia määräyksiä ei sisälly myöskään koko kaava-aluetta koskeviin määräyksiin. Liitto pitää hyvänä, että kaavaehdotukseen on lisätty määräyksiä liittyen maamassojen käsittelyyn ja välivarastointiin. Ratkaisu edistää maa-aineshuollon kiertotaloutta ja ilmaston kannalta kestävää toteuttamista.

Ilmastovaikutukset
Helsingin tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2030, nollata päästöt vuoteen 2040 mennessä ja olla hiilinegatiivinen sen jälkeen. Osayleiskaavan laajamittainen rakentaminen alkaa arviolta 2040-luvulla ja jatkuu noin neljä vuosikymmentä, joten alueen toteuttamisen päästöt vaikuttavat ennen kaikkea Helsingin pitkän aikavälin päästökehitykseen. Kaavaehdotuksesta on laadittu päivitetty ilmastovaikutusten arviointi, joka kattaa rakentamisen, rakennusten käytön ja hiilivarastojen muutokset suunnittelualueen koko oletetulta toteuttamisajalta.

Uudenmaan liitto pitää laadittua arviointia hyvänä työkaluna keskeisten ilmastovaikutusten tunnistamiseksi ja huomioon ottamiseksi osayleiskaavassa ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Arviointiin sisältyy merkittäviä epävarmuuksia kaavan toteuttamisen pitkän aikajänteen takia. Ilmastonmuutos edellyttää kuitenkin määrätietoisia toimia päästöjen vähentämiseksi ja varautumista selvästi nykyisestä poikkeaviin ilmasto-olosuhteisiin.

Arvioinnin perusteella suurimmat päästölähteet aiheutuvat rakentamisesta ja viheralueiden hiilivarastojen pienenemisestä. Kaavaehdotuksessa rakentamisalueita on supistettu, minkä on arvioitu laskevan kokonaispäästöjä noin 6 prosenttia luonnosvaiheen päästöistä. Kerrosalaa kohden päästöt ovat kuitenkin noin 3 prosenttia suuremmat, koska rakentaminen painottuu aiempaa enemmän pientaloihin.

Kaavaluonnoksen jälkeen tehdyt muutokset maankäytön sijoitteluun ja kaavamääräyksiin ovat ilmastopäästöjen hillinnän ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta tarpeellisia ja hyviä. Ne eivät kuitenkaan ohjaa suurimman päästövähennyspotentiaalin eli rakentamisen vähähiilisyyden parantamiseen. Vaikutusten arvioinnissa on tuotu esille, että jatkosuunnittelussa tulee edistää vähähiilisten materiaalien ja uusiomateriaalien käyttöä sekä rakentamisen aikaista laaja-alaista kiertotaloutta. Lisäksi tulee pyrkiä säilyttämään hiilivarastoja ja lisäämään hiilinieluja. Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan arvioinnissa esitetyt päästövähennystoimenpiteet on syytä huomioida soveltuvin osin osayleiskaavan määräyksissä ja kirjata kaavaselostukseen jatkosuunnitteluohjeeksi.

Yhteenveto
Uudenmaan liitto pitää osayleiskaavan valmisteluprosessia kokonaisuutena erittäin onnistuneena ja toteaa, että osayleiskaava on valmisteltu huolella maakuntakaavan ja osayleiskaavan tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi.

Yhdyskuntarakenteen kehittämisen painottaminen raideyhteyden varteen selkeyttää maankäytön ja liikennejärjestelmän yhteensovittamisen tarpeita. Ratkaisu noudattaa maakuntakaavan periaatetta, jossa alueen maankäyttö on kuntakaavoituksessa suunniteltava ja mitoitettava raideliikenteen toimintaedellytyksiä suosivaksi. Maakuntakaavan ehto alueen toteuttamisen kytkemisestä raideliikenneyhteyden sitovaan toteuttamispäätökseen on varmistettu osayleiskaavan ajoitusmääräyksellä.

Alueen kokonaisratkaisu luontoarvojen ja virkistyskäyttöedellytysten turvaamiseksi sekä rakentamisalueiden ja siihen kytkeytyvän liikennejärjestelmän toteuttamiseksi vastaa maakuntakaavan periaatteita. Uusi rakentaminen luo kuitenkin paikoitellen merkittäviä este- ja häiriövaikutuksia maakunnalliselle ekologiselle verkostolle. Osayleiskaavaehdotuksen määräykseen ja selostukseen tehdyt lisäykset ekologisen yhteyksien osalta ovat tärkeitä, mutta eivät kaikilla alueilla turvaa maakuntakaavan periaatteiden toteutumista yhteyksien riittävän leveyden ja kytkeytyvyyden osalta.

Salmenkallion ja Länsisalmen välisen yhteyden ekologista toimivuutta tulee seurata ja tarvittaessa edelleen kehittää kaavan toteuttamisen aikana. Sakarinmäen ja Östersundomin keskusten välille jäävän ekologisen yhteyden kaavamääräystä tulee täydentää kyseiseen yhteyden osaan sidotulla vähimmäisleveydellä. Porvoonväylän työpaikka-alueiden väliin osoitetun ekologisen yhteyden toimivuutta turvataan osoittamalla vihersilta. Uudenmaan liitto pyytää kuitenkin perustelemaan miksi yhteyttä ei ole etenkään Porvoonväylän pohjoispuolella osoitettu leveämpänä.

Rakennetun kulttuuriympäristön (rky) määräystä pyydetään arvioimaan uudelleen suhteessa luonnosvaiheen määräykseen.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa esitetyt päästövähennystoimet ovat monilta osin hyvin huomioitu kaavaratkaisussa. Kaavan vaikuttavuutta voisi tältä osin edelleen parantaa huomioimalla arvioinnin suositukset vähähiilisen rakentamisen, kiertotalouden ja hiilivarastojen säilyttämisen osalta kaavamääräyksissä ja jatkosuunnitteluohjeessa.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää
- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Lisätiedot:

vastuujohtaja Mari Siivola
asiantuntija Jouni Suominen

Täytäntöönpano:

Päätösote: Helsingin kaupunki